RUSKI INWALID

Nº 77.

WTOREK. 1 Kwietnia. 1819 r.

CZYLI

WIADOMOŚCI WOJENNE.

Treść. Wiadomości Kraiowe z Petersburga Wiadomości Zagraniczne: Prussy. Niemcy. Francyiia. Angliia. Włochy. Wyspa S. Heleny. Rozmaitości.

WIADOMOSCI KRAIOWE.

z Petersburga, 1 Kwietnia

Radca Tayny *Sperański*, Gubernator Cywilny Penzeński, Nayłaskawiey mianowanym został Jenerał Gubernatorem Syberyyskim.

Jenerał Porucznik Margrabia *Pauluzzi*, Jenerał Gubernator Ryski, zarządzaiący także i wydziałem Cywilnym w Guberniiach Inflantskiey i Kurlandskiey ma téż samą spełniać powinność i w Gubernii Estońskiey.

Rzeczywisty Radca Stanu *Łubiański*, będący bez obowiązku służby, nayłaskawiey mianowanym został Gubernatorem Cywilnym Penzeńskim.

Liczący się przy Heroldyi rzeczywisty Radca Stanu *Snurczewski*, nayłaskawiey mianowanym został Gubernatorem Cywilnym Woroneźskim.

Senator 6 departamentu w Moskwie, Radca Tayny *Baranów*, w skutek prożby uwolnionym został zupełnie od służby z pensyią do żywotnią Senatorską po 3000 rubli ass. na rok.

Vice Gubernator Czernihowski Radca Kollegski *Umianców*, nayłaskawiey mianowany Radcą Stanu i Gubernatorem Cywilnym Symbirskim.

Radcy Stanu: Dyrektor wydziału ministerstwa sprawiedliwości *Żurawlew*, Pomocnik Herold-Mistrza *Waganów* i prezes izby cywilney Archangielskiey *Jewreinów*, nayłaskawiey mianowani zostali radcami stanu rzeczywistemi.

z Mohilowa, 18 Marca.

Rzeka Dniepr, płynąca przez miasto nasze uwolniła się w tych dniach od lodów i czas iest prawdziwie wiosenny.

z Brześcia, 13 Marca.

Rzeki *Bug* i *Muchawiec* w nocy z 7 na 8 b. m. uwolniły się od lodów, lecz dopiero w dniu 10 urządzono na nich przeprawy, i żegluga się rozpoczęła. — Zima tegoroczna chociaż z iedney strony była łagodną, była atoli zawsze przykrą z przyczyny ustawicznych odmian powietrza, nadewszystko naprzykrzyły się słoty i wiatry, teraz zas powietrze iest ciepłe i prawdziwie wiosenne.

WIADOMOŚCI ZAGRANICZNE.

PRUSSY.

z Berlina, 12 Marca.

Dnia 23 b. m. zdarzył się tu smutny przy-przypadek przy budowie teatru. Sciana poprzeczna między dwoma oknami pozostała iescze z starey budowy, zapadła i gruzami swemi obaliła poniźey będące rusztowanie, na którem kilka ludzi pracowało. Ci ostatni spadli razem z gruzami i rusztowaniem na ziemię. Jednego z nich dobyto z pod ruin bez życia; trzech było ciężko ranionych, a 7miu lekko. Przy staraniu doktorów szpitalu Królewskiego wszyscy ranieni wyszli iuź z niebespieczeństwa.

NIEMCY.

z Munich 16 Marca.

Dzisiay przyiętem zostało większością głosów przełożenie Pana *Ber* względem *instrukcyi dla Cenzorów gazet politycznych i innych pism peryiodycznych.* Z dodatkiem aby podać Królowi rys takowey instrukcyi, ułożoney przez komitet stosownie do plann P. *Zeifferta.* (Trudno iest poiąć iaką korzyść przyniesie ta nowa instrukcyia, maiąca obeymować więcey szczegołów aniżeli poprzednicza; niepodobno albowiem przewidzieć wszelkie zdarzenia, a za tem bardzo wiele zostawić należy samemu zdaniu Censora.) P. *Pelkoven* utrzymywał przy tem, że censorowie nigdy nieodpowiedzą celowi instrukcyi, a ztąd pochodzić będzie zbyteczne ograniczenie, albo zbyteczna wolnośc. »Wypada za tem (mówił on daley) iź lepiey iest zostawić zupełną wolność druku, a wszelkie nadużycia karać sądowie.« *Ber* zgodził się, że zdanie P *Pelkoven* podaie rzeczywiscie naylepszy środek; »lecz (dodał) konstytucyia ustanowiła Censora gazet, i to iest, co mnie powoduie do wymagania, aby *to tylko* niebyło drukowanem, co konstytucyia uznaie za nadużycie. Zresztą, iak można twierdzić, że wniesienię moie nie opiera się na *faktach*, kiedy wiadomem iest, że gazeta Wirtzburgska zanosiła skargi o ucisk domierzony przez censurę dla *Poezyi* podaney zgromadzeniu? Procz tego otrzymałem niezliczoną liczbę innych skarg, które tyluź są dowodami ucisków domierzonych przez Censurę.« Pan *Memel* na to powiedział, że skargi prywatne nie są dowodami, i że on nawet wie o wielu nadużyciach; lecz aby ich należycie dowiodł, tego niebierze na siebie. — Baron *Aretin* obiawił, że według iego zdania, wolnosć druku iest równie potrzebną, iak i same zgromadzenie stanów, i nawet niemoże sobie wystawić ostatniego bez pierwszey; lecz dodał »Z tem wszystkiem uznaię, że ograniczenie wolności wyiawienia myśli i zdań osoby prywatney dla dobra ogólnego, iest równie koniecznem w państwie dobrze urządzonem. Toź samo ruzumieć należy i o wolnosci druku. Proszęź mi teraz wymienić Państwo, cieszące się tą wolnością bardziey aniżeli Bawaryia!« (Czy podobna iest rzecz aby Pan *Aretin* nic niesłyszał o Anglii i Ameryce.)—

Od brzegów Menu, 20 Marca.

Na posiedzeniu odbytem w dniu 11 b. m. Seym związku Niemieckiego przyiął plan Sasko Królewski, tyczący się podziału ośmego i dziewiątego korpusu woysk sprzymierzonych; bez względu na to że posłowie Hessen-Kasselski i Darmsztadski utrzymywali, że na mocy artykułu siodmego aktu przymierza, *niedostateczną iest większość głosów dla ostatecznego rozwiązania.* Oba dwory Hesskie domagaią się, aby z przyczyny pokrewieństwa wzaiemnego, woyska ich połączone były *w ieden korpus*; lecz wskutek planu przyiętego, woyska Darmsztadskie należą do 8go korpusu, (do którego także należy Baden i Wirtemberg) a Kasselskie do dziewiątego (gdzie także i Saskie.) Do takowego podziału dały powod stosunki ieograficzne.

Ostatnie doniesienia z Francyi czynią nas spokoynemi względem pogłosek, które się tam rozchodziły i zapewna z znacznem przesadzeniem. Narod Francuzki zawsze się utrzymuie w granicach prawego porządku i spokoyności, okazuie oraz chęć nieprzemienną zachować na zawsze ten stan rzeczy, iaki iest dzisiay. Prawda iest że umysły mocno się były potrwożyły przez pogróźki strony niespokoyney; lecz nasczęście bardzo nielicznèy, powstaiącey przeciwko prawu o wyborach. Teraz wszyscy iuź wiedzą, że rząd położył koniec tym zgubnym zamiarom, okazuiąc nieprzełomną stałość w obstawaniu za kartą konstytucyyną.

z Austryi, 15 Marca.

Malarz portretów *Laurentz* rodem Anglik wyieżdza z Wiednia do Rzymu, gdzie ma zrobić wizerunek Oyca Świętego i Kardynała *Consalvi* dla Xięcia Regenta. W iego pracowni można widzieć wizerunki Cesarza JMści Austryiackiego, Xiążęcia Regenta, Xiążęcia *Metternicha, Bluchera Wel-*

lingtona, Hrabiego *Capo d'Jstria*, Jenerała *Czerniszew* i inne.

FRANCYIA.

z Paryża, 16 *Marca.*

W Szpitalu tuteyszym Sgo Koźmy iest iedna 60letnia wdowa, którey przed ośmnastu miesiącami wyrosł na czele *róg skrzywiony*.

W roku 1813 otrzymało karę w Montpellier kilku ludzi za uzbroienie się nieprawe. Jeden z tych winowayców nazwiskiem *Michel* ucieczką się ocalił. Teraz zaś dobrowolnie stanął przed sądem, i został *uniewinnionym*, z przyczyny, że warta którey był członkiem miała prawo noszenia broni.

Dnia 7. b. m. zaszły zamieszania w Nisme z powodu prawa o wyborach. Pospolstwo ciskało kamieniami na wartę; lecz na szczęście nikt niebył niebespiecznie ranionym. Za weyściem do miasta Jenerała *Briche* znowu powrociła spokoyność. (Według zaś innych doniesień rozruch rospoczął się w teatrze.)

Parów strony oppozycyyney nazywaią teraz Kardynalistami. Zasięgaią albowiem we wszystkiem rady u dwóch Kardynałów *La Luzerne* i *Bosse*. Wiele z deputowanych znayduią się także na tych naradach.

Minister *Decase* oswiadczył się przeciwko wniesieniu zniesienia prawa o krzykach buntowniczych. *Chateaubriand* mianowany iest członkiem komitetu, któremu oddano tę sprawę na rospatrzenie.

Trzey uczniowie, należęcy do rozruchów w Montpellier skazani zostali na 6ciu dzienne utrzymanie pod strażą, a czterech ukarano opłatą pieniężną po 16 franków. Kiedy ich patron począł mówić o środkach przedsięwziętych przez prefekta dla dobra powszechnego, Sąd natychmiast nakazał mu milczenie.

Marszałek *Jourdan* powracaiąc z Włoch wpadł do rzeki z iednego wzgórka i mocno uderzył piersi. Odwieziono go natychmiast do *Pont de beau voisin* we Francyi.

Donoszą z Londynu że połów śledzi w tym roku iest nadzwyczaynie obfity. W roku przeszłym wywieziono ztamtąd 162,339 beczek imi naładowanych

Xiąże *Richelieu* przybywszy na czas nieiaki do Marselli, otrzymał iak mowią, iedno z dotychczas niezaiętych dostoieństw koronnych, a mianowicie Wielkiego Łowczego. Na Pana Harti, który niedawno zabił w poiedynku P. *St. Aulere*, napadło pozawczora kilku żołnierzy, którzy mocno go ranili. Tym się tylko ocalił od śmierci, iż wyrwawszy szpadę u iednego z napastników począł się bronić.

Na posiedzeniu wczorayszem komitetu prywatnego Jzby deputowanych, przedstawił Hrabia *Begnot* zdanie sprawy Kommissyi trudniącey się wysledzeniem wiadomego przełożenia Margrabiego *Barthelemy* »Jakby niebyło dokładnem (powiadał) on to przełożenie, niewiem atoli iaki iest rzeczywisty iego zamiar; Czy obiawić Królowi, że ma prawo stanowienia praw; lecz wiadomo iest wszystkim, że dawno iuż używa władzy podobney na mocy konstytucyi. Nadto, w przełożenia względem uczynienia iakiey odmiany w prawie o wyborach, z łatwością można widzieć ukryty zamiar obalenia praw samych. Jakiż albowiem inny zamiar mieć może nowe ich przeyrzenie, czyż w naradach roku 1818 niewszystko obmyślonem i roztrząsnionem zostało? Doszłyż do nas iakie kolwiek skargi przeciwko tego prawa z wewnątrz Królewstwa? Zewszystkich zatem tych powodow Kommissyia sądzi za rzecz słuszną, poczytać takowe przełożeuie za niebespieczne, szkodliwe, i nieużyteczne i zupełnie odrzucić.

Po niektórych sporach zapisało się 17 członków chcących mówić za takowem przełożeniem, a 54 przeciwko takowego. W liczbie pierwszych iest Pan *Labourdannay Villele*, *Marcellus* i inni, w liczbie zaś ostatnich, St. *Aulere*, *Courvoisier*, *Lafitte*, *Tronchon*, *Delessert* i inni.

W Gazetach naszych opowiada się następuiące okropne zdarzenie: Pewna wdowa mieszkaiąca w Nancy, zakochała się w iednym rzeźniku z narodu Zydówskiego. Dwóch iey synów poczytuiąc to za hańbę dla siebie odebrali życie temu Jzraelicie; lecz niemogąc wytrzymzc zgryzot sumnienia, rzucili się w rzekę Meurthe i tak zakończyli swe życie.

Unas tak piękny panuie czas wiossenny, iakiego iesczesmy prawie nigdy o tey porze niedoświadczali. Ciepło tak iest wielkie iak w środ lata i od kilku dni iuż się kąpaią w Sekwanie.

ANGLIIA.

z Londynu, 16 *Marca.*

W Parlamencie niższem Pan *Brandt* prosiło pozwolenie przedstawienia billu, tyczącego się poprawy prawa o polowaniu. »Jest to

bardzo wielką niesprawiedliwością (mówił) osadzać co rok za kradzież zwierzyny do dwoch tysięcy zdrowych i zdatnych do pracy ludzi w więzieniach, gdzie nawykaią do próżnowania i do wszelkich wad i występków!« Otrzymał on pozwolenie na przedstawienie tego billu.

Kupiec *Pedge* prowadzący handel drobnemi towarami, obwiniony został o podstępne bankructwo. i w skutek wyroku skazany na śmierć. Prawa niedaią mu żadney nadziei uwolnienia się.

WŁOCHY.

z Jenui, 6 Marca.

Wszystko zdaie się czynić nadzieię, że N. Cesarstwo zabawią tu dosyć długo. Xiężna JMść de *Carignan* przybyła tu w dniu wczorayszym. Czekaią także przybycia całego ciała dyplommatycznego i Ministrowie Angielski i Niderlandski iuż tu ziechali, Xiąże *de Dalberg* poseł Francuzki dzisiay ma przybyć, a Hiszpański w przyszłym tygodniu.

Dwór Sardyński przybył tu niedawno. — Ludność miasta Turynu coraz znaczniey wzrasta i to miasto wkrótce ma się znacznie rozszerzyć.

Donoszą z Neapolu, że tam wkrótce teatra będą się oświecać gazem. Upewniaią, że sposob ten oświecania doszedł iuż do tego stopnia doskonałości, że za pomocą iednego otworu rozlewa się sześć rożnych gałęzi światła. A tak nietylko można będzie iak naydokładniey wystawić wszystkie iego stopnie i odmiany; począwszy od blasku dziennego do naygrubszey ciemności; lecz oraz naprowadzać na nayodleglejsze według upodobania przedmioty. Łatwo sobie wystawić można, że wrażenie iakie sprawia optyczne malowidło, stanie się przez to nierównie mamiącem, czarowniczem i doskonałem.

Wyspa ś. Heleny.

Gazeta Londyńska *Morning-Chronicle* umieściła następuiący artykuł: — »Zdaie się, iż *Bonaparte* chce ustanowić nowy order dla mieszkaiących w *Longwood*. Oficer będący na straży znalazł tam przed nieiakim czasem kawałek papieru, na którym *Bonaparte* własną ręką napisał co następuie: *Order przyiaciół w* Longwood. *Monarcha. Kawalerów dwunastu (a może bydź więcey); przysięgą, którą kawalerowie wykonaią iest taka: aby celowali wstrzemięźliwością w kawalerskim, a wiernością, w małżeńskim stanie, umiarkowaniem, cierpliwością, łagodnością, stałością w przyiaźni, oszczędnością, i ścisłém wypełnianiem wszelkiey moralney i religiyney powinności. Patronką orderu iest S. Helena Uroczystość orderowa odprawia się d. 1 Sierpnia. Ozdoba iest złota gwiazda o 5 promieniach z napisem:* Regenti quis comes utilior.«

ROZMAITOŚCI.

Dnia 28 Grudnia 1818 roku umarła Maryia *Greil* obywatelka miasta Laufenbach maiąc wieku lat 103. Miała ona iedynaścioro dzieci, z tych naymłodsza corka przeszło iuż ma lat 60. Siwizna dopiero w 90 roku poczęła się na głowie iey pokazywać. W roku setnym pierwszym dotkniętą została paraliżem i utraciła wszystkie włosy; lecz za rok przed smiercią odrosły znowu włosy czarne i tak długie, że można było zaplatać warkocz.

Stereotypy nowego rodzaiu.

Wynalezione w Braanschweg nowego rodzaiu stereotypy, zupełnie rożne od znaiomych dotychczas, stanowią teraz przedmiot powszechney uwagi. Według zaręczeń osob znaiących się na tem, ten wynalazek ma bydź niemałey wagi, gdyż trwałość ich można nazwać *nieskończoną*; skoro albowiem przez ciągłe używanie zruynuią się, można ie przelać *w tychże samych formach*, które na *zawsze* w iednostaynym trwaią stanie. Nadto sposob ten drukowania iest tak mało kosztuiący, że n. p. Bibliia niemoże kosztować iak *dwa złote* Pol. Ta okoliczność iest wcale ważna; gdyż tam gdzie do stereotypu dawnego upotrzebiało się sto funtów metallu, do nowego niepotrzeba iak trzy funty i cztery łoty; Pierwsze odlanie dla całey biblii in 8vo kosztuie do 12,000 zł. a drugie tylko 9,000; Formy albowiem iak iuż powiedziano, *zostaią* w zupełney całości, co niepodobnem iest przy odlaniu dawnych stereotypów.

Wynalazcami tych stereotypów, są oyciec i syn *Reychardowie* Braynszwegscy drukarze.

W PETERSBURGU
w drukarni woienney Głównego Sztabu JEGO CESARSKIEY MŚCI.